

## Rootsi julgeolek ja riigikaitse 2014 vaadatuna idast

Jaanuar 2015

Martin Hurt

## Sissejuhatus

Rootsi on sisemajanduse kogutoodangu ja rahvaarvu poolest Põhja- ja Baltimaade suurim riik. Käesolevas kirjutises uuritakse möödunud aasta julgeoleku- ja riigikaitse sündmusi, mis mõjutasid nii Rootsit kui ka selle naabreid Põhjas ja Baltikumis, kellest enamik kuulub Euroopa Liitu ja NATOsse. Erilist tähelepanu pööratakse neile julgeolekuaspektidele, mis esmapilgul võivad tunduda puhtalt riigisiseseid, aga mida peetakse oluliseks ka Tallinnas, Riias ja Vilniuses.

Möödunud aastal puhkes Rootsis elav arutelu julgeoleku- ja kaitsepoliitika küsimuste üle, mille keskmes olid kolm peamist teemat: Venemaa üha jõhkram käitumine, Rootsi relvajõudude armetu olukord ja traditsioonilise mitteühinemispoliitika tulevik. 2014. aasta lõpuks ei olnud arutelu toonud kaasa veel ühtegi märkimisväärset poliitilist otsust. Pole sugugi selge, miks Rootsi poliitilisel juhtkonnal on läinud vaja üle üheksa kuu aega tegemaks vajalikke järeldusi 2014. aasta algul toimunud Krimmi okupeerimisest ja seadusevastasest annekteerimisest Venemaa poolt. Ei varasem paremsentristlik Allianss ega äsja ametisse saanud vasakpoolne valitsus ole olnud valmis suurendama kaitse-eelarvet rohkem kui vaid sümboolselt ega kaaluma NATOga ühinemist. See on teravas kontrastis Leedu kaitse-eelarve 32-protsendilise kasvuga 2015. aastal<sup>1</sup> ja võib ahvatleda tegema valejäreldust, et Rootsi on üks neist ainult jutustavatest ja ei midagi tegevatest Lääne-Euroopa riikidest, kes on otsustanud toetuda oma liitlastele, eriti USAle. Kuid mitteühinenud riigina ei ole Rootsil liitlasi, kellele toetuda, vaid ainult partnerid, kellest Venemaa on tahes-tahmata üks võimsamaid.

## Venemaa sõjaline aktiivsus

Venemaa relvastatud rünnaku järel Ukraina vastu 2014. aasta veebruaris muutus Rootsi julgeolekukeskkond. Nii Venemaa kui ka NATO sõjaline tegevus Läänemerele intensiivistus märkimisväärselt, mis sundis Rootsi relvajõude reageerima ja suurendama nii isikkoosseisu kui ka relvastuse kasutatavust. Rootsi õhuväe ülema sõnul suurenes Rootsi kiirreageerimis-hoiatusüsteemi aktiivsuse tase varasemate aastatega võrreldes ligikaudu 50 protsenti.<sup>2</sup>

Venemaa põhjustas naabrite seas muret, korraldades 5.-10. detsembril ootamatu õppuse eelkõige Kaliningradi oblasti väeosadele, mis hõlmas 9000 sõjaväelast, 250 tanki ja sotrat, üle 100 suurtüki, 55 laeva ja ballistilist raketisüsteemi Iskander.<sup>3</sup> Õppuse kohta on avaldatud väga vähe analüüsi, aga ühe eksperdi sõnul võib uskuda, et muu hulgas mängiti läbi rünnak ühe Läänemere äärsesse riiki vastu Eesti piiri lähedal Pihkvas asuva 76. kaardiväe õhudessantdiviisi brigaadisuuruse dessantüksusega.<sup>4</sup> Samuti mängiti õppusel läbi tuumarelva kanda võivate strateegiliste pommitajate Tu-95 ja kaugmaapommitajate Tu-22M ründelennud.

2014. aastal oli teisigi erakorralisi sündmusi, sealhulgas kaks tõsist vahejuhtumit Rootsi lähikonnas, millesse olid segatud Venemaa sõjalennukid ja reisilennukid. 5. märtsil pidi SASi reisilennuk viimasel minutil vältima kokkupõrget Venemaa lennukiga Il-20M<sup>5</sup> ning samalaadne vahejuhtum leidis aset 12. detsembril, mil Venemaa sõjalennuk lähenes väljalülitatud transpondriga Kastrupi lennuväljale ajal, mil sealt tõusis õhku reisilennuk.<sup>6</sup>

7. oktoobril alustasid Rootsi relvajõud, peamiselt merevägi, operatsiooni leidmaks oma saarte vahelt allveelaeva.<sup>7</sup> See oli küll haardelt palju väiksem kui samalaadsete vahejuhtumite korral 1980. aastatel, kuid sellegi käivitasid mitmed vaatlused, mida olid enamasti teinud eraisikud, aga ka relvajõud ise, sealhulgas fotod pinnale tõusnud allveelaevast<sup>8</sup> ja jäljed merepõhjas. Ka nädal hiljem täheldati veepinnale tõusnud allveelaeva, nüüd juba Stockholmi eeslinna lähedal.<sup>9</sup> Võrreldes külma sõja aegsete sarnaste juhtumitega kritiseeriti avalikkuses üllatavalt napilt Rootsi sõjaväge suutmatuse eest sissetungijad tuvastada ja kätte saada. Venemaa üldiselt agressiivse käitumise ja Rootsi riigikaitseüsteemi viimaste kümnendite nõrgenemise koosmõju tagajärjed on ilmselged. Julgeolekuvaakum, mille rootslased on ise loonud, lõpuks muidugi täidetakse - kui mitte Rootsi relvajõudude, siis kellegi teise poolt.

## **Relvajõudude fookuse nihkumine riigikaitsetel rahvusvahelistele operatsioonidele**

Arutelu algatas õigupoolest juba Rootsi relvajõudude ülemjuhataja 2012. aasta lõpul, mil ta nentis, et kui parasjagu käivad ümberkorraldused lõpevad, suudavad riigi relvajõud korraldada kaitseoperatsioone ühel suunal kuni ühe nädala vältel.<sup>10</sup> Venemaa õhuväe õpperünnak Rootsi objektide vastu 2013. aasta suurel reedel<sup>11</sup> muutis debati veel ägedamaks ning selleks ajaks, kui Venemaa 2014. aasta algul Krimmi okupeeris, oli Rootsi avalikkus hakanud juba aduma, et julgeolekukeskkond on tunduvalt halvenenud ajal, mil poliitikud üritasid anda relvajõududele riigi kaitsmise asemel uue fookuse, nimelt osalemise kaugetel välismaistel operatsioonidel.

Rootsi riigikaitsedebatti andsid olulise ja värskendava panuse kaks varem anonüümset blogipidajat. 2013. aasta detsembris sai teatavaks, et Rootsi õhuväe major, Gripeni piloot Carl Bergqvist oli kasutanud blogijana nime Wiseman<sup>12</sup> ja selle identiteediga pakkunud eelneval kuuel aastal asjatundlikke kommentaare relvajõudude hetkeolukorra ja Põhja-Euroopa sündmuste kohta. 2014. aasta augustis tegi vanemleitnant Niklas Wiklund, korveti Stockholm kapten, teatavaks, et on alates 2010. aastast pidanud varjunime Skipper all sisutihedat ja menukat blogi.<sup>13</sup> Mõlema ajaveebi tekstide kvaliteedist annab tunnistust seegi, et Rootsi mõjukaimad päevalehed Expressen ja Svenska Dagbladet palkasid mehed 2014. aasta lõpul enda kolumnistiks.

Mõned arvamusiidrid on süüdistanud varasemat Fredrik Reinfeldti paremtsentrilistlikku valitsust viletsa olukorra pärast, milles relvajõud praegu asuvad, kuid tegelikult põhjustasid selle parlamendi otsused, mille surusid juba üle kümne aasta tagasi läbi toonased sotsiaaldemokraatlikud valitsused.<sup>14</sup> Niisiis vastutavad praeguse olukorra eest kõik suuremad erakonnad. Laiem avalikkus on tasapisi hakanud mõistma probleemide ulatust, aga seni peaaegu puuduvad ettepanekud, kuidas neid lahendada korralikult rahastatud meetmetega.

2014. aastaks oleks pidanud olema loodud uus riigikaitse struktuur<sup>15</sup> (ehkki veel mitte täielikult mehitatud), aga relvajõududes käivad muutused seniajani. Rootsi relvajõudude praegusele olukorrale heitis valgust 2014. aasta märtsis avaldatud riigikontrolli auditi aruanne.<sup>16</sup> Aruanne keskendus relvajõudude jätkuvalle restruktureerimisele ja leidis, et eesmärk minna ajateenistusepõhiselt territoriaalkaitse süsteemilt 2014. aastaks üle täielikult vabatahtlikule teenistusele lükkub mitmel põhjusel edasi. Esiteks eeldas Rootsi parlamendi langetatud otsus, et säästmise ja kaitse-eelarve muude osade ratsionaliseerimise teel leitakse selleks

piisavalt raha. See eeldus osutus ebareaalseks. Teiseks ei kindlustatud otsust pikaajaliste finantskalkulatsioonidega ja seepärast ei teadnud keegi, kui palju läheb tulevane riigikaitse struktuur maksma, kui see on lõpuks täielikult mehitatud ja varustatud.

Venemaa rünnak naaberriigi vastu ja allveelaevade jahtimine Rootsi saarte vahel ei ole ent tähendanud relvajõudude käimasoleva vähendamise peatumist. Vastupidi, merevägi on sunnitud eelarvelistel põhjustel 2015. aastal teenistusest välja arvama ja vanarauaks saatma kuus väiksemat alust, kahelt korvetilt olulisemad relvasüsteemid eemaldama ja saatma veel kaks korveti vanarauaks.<sup>17,18</sup>

2014. aasta detsembris avaldatud avaliku arvamuse küsitluse<sup>19</sup> kohaselt oli ainult 15 protsenti vastanutest kindel, et Rootsi relvajõud suudavad riiki kaitsta, samal ajal kui 57 protsenti kinnitas, et neil ei ole üldse või on ainult veidi usku sellesse, et sõjavägi tuleb oma põhiülesandega toime. 2014. aasta aprillis 13 000-liikmelise ohvitseride, sõdurite ja mereväelaste ametiühingu (Officersförbundet) 1400 liikme seas korraldatud küsitlus<sup>20,21,22</sup> näitas, et Rootsi relvajõudude moraal seisab tõsiste raskuste ees. 81 protsenti vastanutest väitis, et nende väeosal napib varustust, isikkoosseisu ja väljaõpet oma põhiülesannete täitmiseks. 46 protsenti ei usaldanud seda, kuidas Rootsi valitsus relvajõude juhib, ja 69 protsenti ohvitseridest ei võtaks seda ametit enam vastu, kui nad saaksid praegu valida.

Mai keskel esitas riigikaitsekomisjon, mis koosneb Rootsi parlamendi ja valitsuse esindajatest, kaitsepoliitikaaruande, mille alusel parlament võtab 2015. aastal vastu otsuse Rootsi relvajõudude struktuuri ja arengu kohta aastail 2016-2019. Aruanne<sup>23</sup> märkis, et "Põhja- ja Baltimaade piirkonda tervikuna iseloomustab stabiilsus, dialoog ja koostöö. Teisalt on Venemaa poliitika ennustamatu ja destabiliseeriv." Komisjon soovitas eraldada lisaraha operatiivtegevusele ja varustusele, kuid pani ette väga piiratud kasvu (3% võrreldes 2014. aasta kaitse-eelarvega) alates 2017. aastast<sup>24,25</sup> ja tunduvalt suurema kasvu alates 2019. aastast, mis peaks lõpuks tooma 2023. aastal kaasa 16-protsendilise kasvu võrreldes 2014. aasta eelarvega. Ometi rahastaks see vaid alla poole ettepanekutest, mida riigikaitsekomisjon 2014. aasta mais esitas.<sup>26</sup>

Rootsil, kes julgustab Balti riikide tagalat, on oluline osa selle vältimises, et Venemaa väed ei saaks Eestit, Lätit ja Leedut liitlastest ära lõigata. Erukindralmajor Karlis Neretnieks on sedastanud, et Rootsi territooriumi ja õhuruumi kasutamise võimalus on NATOle Balti riikide kaitsmisel otsustava tähtsusega. Sama oluline on vastasele sellise ligipääsu tõkestamine. Kui Rootsi ei ole võimeline kaitsma omaenda territooriumit ega suuda teha ettevalmistusi ei NATO juhitava operatsiooni toetamiseks ega abi vastuvõtmiseks, nõrgestab Rootsi ühtlasi NATO suutlikkust kaitsta Balti riike.<sup>27</sup>

## **Mitteühinemispoliitika, solidaarsus või NATO liikmestaatus?**

2013. aasta lõpupäevil andis kaitseminister Karin Enström suursaadik Tomas Bertelmanile ülesande uurida Rootsi rahvusvahelist kaitsekoostööd. Aruanne pidi kirjeldama koostöö hetkeseisu ja esitama mõtted selle edasiseks arendamiseks.<sup>28</sup> Üldine järeldus kõlas: praeguse koostöö mõju on minimaalne selles mõttes, et see ei muuda midagi põhiprobleemis, milleks on Rootsi relvajõudude ülesannete ja võimete vahel haigutav lõhe. Suursaadik Bertelman soovitas ette võtta objektiivse ja huvipõhise

uuringu, mida tähendaks Rootsile NATO liikmestaatus, võimaluse korral koos Soomega.

Kuid poliitikute seas ei ole NATO teemat üles tõstetud. Peaminister Fredrik Reinfeldt kinnitas 2014. aasta jaanuaris, et NATO liikmestaatus ei ole praegu päevakorras.<sup>29</sup> Rootsi uus sotsiaaldemokraadist peaminister Stefan Löfven kordas hiljaaegu Reinfeldti seisukohta, öeldes, et Rootsi ei hakka uurima, mida võiks NATO liikmestaatus riigile kaasa tuua.<sup>30</sup> Lisaks on uus vasakpoolne valitsus andnud märku naasmisest traditsioonilise mitteühinemispoliitika juurde, millest endine paremsentristlik valitsus oli loobunud.<sup>31</sup> Sellega astub Rootsi sammukese tagasi tihedamate sidemete loomise teel lääneriikidega, kellega muidu jagatakse ühiseid väärtusi.

NATO liikmestaatuse aseaineks on pakutud kahepoolse kaitsekoostöö süvendamist Soomega. 11.-13. jaanuaril peetud riikliku julgeoleku- ja kaitsepoliitika aastakonverentsi (Folk och Försvar) ajal esitasid Rootsi ja Soome kaitseministrid ühiselt seisukohad, mil moel süvendada koostööd õhu- ja mereseireteabe vahetamise, õhu- ja mereväebaaside ühise kasutamise, suuremate õhuväeõppuste ning seadusemuudatuste abil, mis võimaldaksid Soome mereväel abistada Rootsi kolleege võõraste allveelaevade jahtimisel.<sup>32</sup>

Külma sõja ajal püsis Rootsi mitteühinemispoliitika juures, mida toetati tugeva riigikaitsega, aga see aeg on möödas. Kaitse-eelarve<sup>33,34</sup> moodustas 1975. aastal 3,1 protsenti sisemajanduse kogutoodangust, vähenes pisut 1987. aastal, nimelt 2,5 protsendini sisemajanduse kogutoodangust, millisenä püsis 1993. aastani, et hakata siis järsult kahanema ja jõuda tänaseks 1,2 protsendini sisemajanduse kogutoodangust. See on madalam kui NATO Euroopa liikmesriikide keskmine (2013. aastal 1,6 protsenti).<sup>35</sup>

Rootsi ei kuulu kehvasti korraldatud majandusega riikide hulka, kes on sunnitud võtma tõsiseid kärpemeetmeid ega saa seetõttu suurendada kaitsekulutusi. 2013. aastal mahtus Rootsi ELi kuue liikmesriigi sekka, kus oli väikseim riigieelarve puudujääk sisemajanduse kogutoodangu suhtes (-1,3 protsenti), ja seepärast oleks Rootsi võinud lubada endale ka palju suuremat puudujääki, enne kui oleks ette tulnud Maastrichti kriteeriumidega kindlaks määratud kolme protsendi piir.<sup>36</sup> Samuti oli Rootsi riigivõla suhe sisemajanduse kogutoodangusse ELis väiksuse poolest kuuendal kohal (38,6 protsenti), mistõttu riik võinuks veel tublisti laenata, enne kui tulnuks ette 60 protsendi piir.<sup>37</sup> Niisiis paikneb Rootsi Euroopa Liidu 28 liikmesriigi seas suhteliselt heal kohal, mis võimaldaks tunduvalt suurendada kaitsekulutusi. Paistab, aga et puudub poliitilise tahe langetada otsuseid, mida nõuab "uus normaalsus".

Siiski ei pruugi nende otsuste langetamine olla nii raske, nagu see tundus veel kõigest mõne aasta eest. Kolme 2014. aasta detsembris ja 2015. aasta jaanuaris avaldatud arvamusküsitluse tulemused näitavad, et avalikkuse toetus ühinemisele sõjalise alliansiga on kasvanud ja toetus püsimisele mitteühinenuna kahanenud. 2015. aasta jaanuari algul avaldatud küsitluse<sup>38</sup> põhjal valitseb praegu suurem toetus NATOga ühinemisele (48 protsenti) kui jäämisele väljapoole allianssi (35 protsenti). Sama küsitluse põhjal pooldas enamik vastanutest (57 protsenti) kaitsekulutuste suurendamist (2013. aastal 38 protsenti). Teise jaanuaris avaldatud küsitluse tulemused<sup>39</sup> näitasid, et 41 protsenti toetab NATOga ühinemist ja 34 protsenti on selle vastu. Kolmas, 2014. aasta detsembris avalikustatud küsitlus<sup>40</sup> näitas samuti, et enamik vastanutest (54 protsenti) toetab kaitsekulutuste suurendamist, kuid NATO

liikmestaatuse osas olid arvud veidi teistsugused (33 protsenti ühinemise poolt, 47 protsenti vastu).

Rootsil on tihe koostöö kõigi kolme Balti riigiga, nii kahepoolselt kui üha enam ka Põhjamaade kaitsekoostöö (NORDEFECO) raames. See pakub küll osalejatele rahalist tulu kokkuhoiu arvel ja operatiivseid eeliseid ühisõppuste kujul, kuid avaldab ainult kaudset mõju osalevate riikide võimele tulla toime relvakonflikti tingimustes. Ei Euroopa Liit ega NORDEFECO suuda pakkuda kollektiivset julgeolekut kõige halvema stsenaariumi korral, mil kaalul on riikide püsimine tervikuna.

## Kokkuvõte

Rootsi on kaotanud väärtuslikku aega sõltumata sellest, kas riik otsustab asuda uurima NATOga ühinemise võimalust või suurendada märkimisväärselt kaitse-eelarvet. NATOga ühinemine on pikk ja bürokraatlik protsess, mis nõuab hulga hädavajalikke samme, sealhulgas investeringuid taristusse salajase teabe vahetamiseks teiste riikidega ning seaduste ühtlustamist. Sõjalises mõttes tähendab NATO liikmestaatus võimete arendamist ja operatiivplaneerimist: kokkuleppimist teiste liikmesriikidega, millist laadi sõjajõude Rootsi kui tulevane liige peaks välja õpetama ja varustama, et vältida kattumist teiste liitlastega, samuti nende jõudude võimaliku kasutamise plaanide koostamist. Viimse hetke improviseerimine ei too kunagi nii palju edu kui hoolikad ettevalmistused.

Siin on võita nii Rootsil kui ka NATO praegustel liikmesriikidel. Venemaal ei ole Rootsi kuulumisest NATOsse midagi kaotada, kui just ei usuta, et Rootsi, Eesti, Läti ja Leedu kujutavad endast ohtu Venemaa sõltumatusele.

Sõjaliste võimete arendamine isegi puhtalt riigisiseses, mitteühinemispoliitikale baseeruv kontekstis on pikk protsess. Ühtegi võimet ei saa välja arendada mõne kuu või aastaga. Täna langetatud otsus saavutada mingi uus võime koos sellele vajaliku rahastuse leidmisega annab enamasti tulemuste kõige varem seitsme kuni kümne aasta pärast. Lühema ajaga on võimalik tugevdada juba olemasolevaid võimeid, aga seegi nõuab märkimisväärset kaitse-eelarve suurendamist. Vahetut mõju suudavad saavutada ainult sihikindlad poliitilised juhid, kelle tegevusel on konkreetsed tulemused.

Küsimus Rootsi suutlikkusest ennast ise sõjaliselt kaitsta ja/või tema kuulumisest NATOsse on otseselt seotud Balti riikide vabaduse ja sõltumatusega. Tugev ja stabiilne naaber, kellele on võimalik toetuda, ei ole iseenesest veel kolme väikeriigi jaoks helge tuleviku tagatis. Kuid sõjaliselt nõrk naaber, kelle territooriumit võib ära kasutada agressiivne vastane, on kindlasti mureks igale riigile, kes soovib elada rahu ja stabiilsuses.

*Inglise keelest eesti keelde ümber pannud Marek Laane.*

- 
- <sup>1</sup> Ministry of National Defence. Republic of Lithuania. Lithuanian Defence Budget will increase by 32 pct in 2015 to make 1.11 pct of GDP. [http://www.kam.lt/en/news\\_1098/current\\_issues/lithuanian\\_defence\\_budget\\_will\\_increase\\_by\\_32\\_pct\\_in\\_2015\\_to\\_make\\_1.11\\_pct\\_of\\_gdp.html?pbck=30](http://www.kam.lt/en/news_1098/current_issues/lithuanian_defence_budget_will_increase_by_32_pct_in_2015_to_make_1.11_pct_of_gdp.html?pbck=30)
- <sup>2</sup> Flygvapenbloggen. Återblick 2014. <http://blogg.forsvarsmakten.se/flygvapenbloggen/2014/12/28/aterblick-2014/>
- <sup>3</sup> Putin Orders Snap Military Drills on NATO Border. <http://www.newsweek.com/putin-orders-snap-military-drills-russian-troops-nato-border-292308>
- <sup>4</sup> Den ryska adventen. <http://jagarchefen.blogspot.se/2015/01/den-ryska-adventen.html>
- <sup>5</sup> The Local. <http://www.thelocal.se/20140508/sas-plane-in-russian-spy-plane-near-miss>
- <sup>6</sup> Dagens Nyheter. <http://www.dn.se/nyheter/sverige/passagerarplan-nara-kollidera-med-utlandskt-militarflyg-soder-om-malmo/>
- <sup>7</sup> Rootsi relvajõudude veebileht. <http://www.forsvarsmakten.se/sv/aktuellt/2014/10/bilder-fran-operationsomradet/?section=58039>
- <sup>8</sup> Rootsi relvajõudude veebileht. <http://www.forsvarsmakten.se/siteassets/6-aktuellt/bild1.jpg>
- <sup>9</sup> Dagens Nyheter. <http://www.dn.se/nyheter/sverige/misstankt-ubat-jagades-i-stockholms-inlopp/>
- <sup>10</sup> Svenska Dagbladet. [http://www.svd.se/nyheter/inrikes/forsvar-med-tidsgrans\\_7789308.svd](http://www.svd.se/nyheter/inrikes/forsvar-med-tidsgrans_7789308.svd)
- <sup>11</sup> Business Insider. <http://www.businessinsider.com/david-cenciotti-russia-simulated-a-massive-aerial-attack-2013-4>
- <sup>12</sup> Wiseman's Wisdoms. <http://wisemanswisdoms.blogspot.com/>
- <sup>13</sup> Skipper. <http://navyskipper.blogspot.com/>
- <sup>14</sup> Rootsi valitsuse eelnõud 1999/2000:30 ja 2004/05:5 võttis parlament vastu vastavalt 30, märtsil 2000 ja 16. detsembril 2004. <http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utskottens-dokument/Betankanden/Arenden/19992000/FoU21/ja>  
[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Ovriga-dokument/Ovrigt-dokument/Votering-betankande-200405F\\_GS19F%C3%96U5p4/](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Ovriga-dokument/Ovrigt-dokument/Votering-betankande-200405F_GS19F%C3%96U5p4/)
- <sup>15</sup> Ett användbart försvar. Regerings proposition 2008/09:140. Lk 13. <http://data.riksdagen.se/fil/6557E5D5-E368-4236-9422-B946CC3A1491>
- <sup>16</sup> Riksrevisionen. [http://www.riksrevisionen.se/PageFiles/20134/summary\\_2014\\_7.pdf](http://www.riksrevisionen.se/PageFiles/20134/summary_2014_7.pdf)
- <sup>17</sup> Forsvarsmaktens underlag till försvarspolitisk inriktningsproposition 2015. Bilaga 1. Lk 17. <http://www.forsvarsmakten.se/siteassets/6-aktuellt/nyheter/2014/fm2014-5882.31-bilaga-1-fm-underlag-inriktningsproposition.pdf>
- <sup>18</sup> SVT Nyheter. Svensk beredskap för ubåtsjakt försämras. <http://www.svt.se/nyheter/sverige/svensk-beredskap-for-ubatsjakt-forsamras>
- <sup>19</sup> DN/Ipsos: Allmänheten om Nato och Sveriges försvar. Lk 10. [http://www.ipsos.se/sites/default/files/pdf/DN\\_Ipsos\\_Allmanheten\\_om\\_Nato\\_och\\_Sveriges\\_forsvar\\_141222.pdf](http://www.ipsos.se/sites/default/files/pdf/DN_Ipsos_Allmanheten_om_Nato_och_Sveriges_forsvar_141222.pdf)
- <sup>20</sup> Officersförbundet. Det här är Officersförbundet. [http://www.officersforbundet.se/portal/page/portal/om\\_forbundet](http://www.officersforbundet.se/portal/page/portal/om_forbundet)
- <sup>21</sup> Officersförbundet. Medlemsundersökning pågå. [http://www.officersforbundet.se/portal/page/portal/material/Nyhetsarkiv/Nyhet?element\\_id=12772702&displaypage=TRUE](http://www.officersforbundet.se/portal/page/portal/material/Nyhetsarkiv/Nyhet?element_id=12772702&displaypage=TRUE)
- <sup>22</sup> Medlemsundersökning 2014. Officerstidningen. Lk 12-13. <http://www.officersforbundet.se/portal/pls/portal/docs/1/904018.PDF>
- <sup>23</sup> Defence Commission presents its defence policy report. <http://www.regeringen.se/sb/d/18638/a/240432>
- <sup>24</sup> Försvaret av Sverige. Starkare försvar för en osäker tid. Lk 99. <http://www.regeringen.se/content/1/c6/24/04/14/263c8454.pdf>
- <sup>25</sup> Budgetproposition 2014 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap. Lk 12. <http://data.riksdagen.se/fil/74CAED6E-0749-4ED5-A333-29CF441EC3FC>

- 
- <sup>26</sup> Stärkt försvar dyrare än vad politikerna tror. Dagens Nyheter.  
<http://www.dn.se/nyheter/sverige/starkt-forsvar-dyrare-an-vad-politikerna-tror/>
- <sup>27</sup> Karlis Neretnieks. Sweden and stability in the Baltic Sea region.  
<http://www.stratfor.com/the-hub/sweden-and-stability-baltic-sea-region-0#axzz3PGVv7lZG>
- <sup>28</sup> Tomas Bertelman. International Defence Cooperation. Efficiency, Solidarity, Sovereignty. Lk 3.  
<http://www.government.se/content/1/c6/24/90/62/35dd6450.pdf>
- <sup>29</sup> Dagens Nyheter. <http://www.dn.se/nyheter/politik/reinfeldt-svenskt-nato-medlemskap-inte-aktuellt/>
- <sup>30</sup> Kritik mot regeringens ovilja utreda Natomedlemskap.  
<http://www.svt.se/nyheter/sverige/kritik-mot-regeringens-ovilja-utreda-natomedlemskap>
- <sup>31</sup> "Swedish non-participation in military alliances continues to serve our country well."  
Statement of Government Policy. Lk 20.  
<http://www.government.se/content/1/c6/24/75/69/c749588b.pdf>
- <sup>32</sup> Samarbetet med Finland fördjupas. Dagens Nyheter.  
<http://www.dn.se/arkiv/nyheter/samarbetet-med-finland-fordjupas>
- <sup>33</sup> Rootsi relvajõudude veebileht. <http://www.forsvarsmakten.se/sv/om-myndigheten/ekonomisk-planering-och-redovisning/forsvarets-andel-av-bnp/>
- <sup>34</sup> SIPRI Military Expenditure Database.  
[http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex\\_database](http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex_database)
- <sup>35</sup> Financial and Economic Data Relating to NATO Defence. Lk 6.  
[http://www.nato.int/nato\\_static/assets/pdf/pdf\\_topics/20140224\\_140224-PR2014-028-Defence-exp.pdf](http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_topics/20140224_140224-PR2014-028-Defence-exp.pdf)
- <sup>36</sup> Introducing the Euro: convergence criteria.  
[http://europa.eu/legislation\\_summaries/other/l25014\\_en.htm](http://europa.eu/legislation_summaries/other/l25014_en.htm)
- <sup>37</sup> Eurostat newsrelease euroindicators, 158/2014 - 21 October 2014.  
<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/5182258/2-21102014-AP-EN.PDF/497e3b55-dca0-482f-93e0-d82f81bc92d7?version=1.0>
- <sup>38</sup> Opinioner 2014. Allmänhetens syn på samhällsskydd, beredskap, säkerhetspolitik och försvar. Lk 88-91. <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/27502.pdf>
- <sup>39</sup> Aftonbladet/Sverige Tycker. Svenska folket ger tummen upp för allmän värnplikt.  
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article20145965.ab>
- <sup>40</sup> DN/Ipsos: Allmänheten om Nato och Sveriges försvar.  
[http://www.ipsos.se/sites/default/files/pdf/DN\\_Ipsos\\_Allmanheten\\_om\\_Nato\\_och\\_Sveriges\\_forsvar\\_141222.pdf](http://www.ipsos.se/sites/default/files/pdf/DN_Ipsos_Allmanheten_om_Nato_och_Sveriges_forsvar_141222.pdf)



Rahvusvaheline Kaitseuringute Keskus

Toom-Rüütli 12-6, 10130 Tallinn, Eesti

info@icds.ee, [www.icds.ee](http://www.icds.ee)

Tel.: +372 6949 340